

Marian Żurowski

"Ius sacrum : Klaus Mörsdorf zum 60. Geburtstag", wyd. Audomar Scheuermann i Georg May, München-Paderborn 1969 : [recenzja]

Collectanea Theologica 40/3, 197-198

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

dawczej i wydawniczej. Zbieranie materiału do *Historii prawa kanonicznego* rozpoczął autor już w r. 1938. Pomimo trudności okresu wojennego nie zaniechał go również po powrocie do Wiednia w 1948 r. Zamiast planowanych poprzednio trzech tomów, rozprawa rozrosła się w pięciotomowe dzieło.

Okres nowożytny od wystąpienia Lutra (1517) do ogłoszenia Kodeksu Prawa Kanonicznego (1917) zawarty jest w trzech tomach według układu rzeczowego. W pierwszej części (t. III) zawarł zagadnienia związane ze stosunkiem Kościoła do państwa, problem prawa w Kościele, zagadnienie prymatu, problematykę soborów powszechnych, synodów partykularnych i konferencji biskupów oraz pozostałe zagadnienia prawa osobowego. Część druga (t. IV) zawiera prawo sakramentalne i prawo procesowe. Część trzecia (t. V) omawia prawo karne, kościelne prawo majątkowe i prawo rzeczowe z wyłączeniem sakramentologii. Omówił ją autor już w poprzednim tomie. Z kolei Zajmuje się zagadnieniem źródeł prawa kanonicznego tego okresu, a w ostatnim rozdziale problemem szkół podstawowych, szkół wyższych, uniwersytetów i nauki prawa kanonicznego. Dzieło to niewątpliwie (poza H. E. Feine, „*Kirchliche Rechtsgeschichte — Die Katholische Kirche*”, Köln 1964) jest jednym z najlepszych opracowań całościowo ujmowanej historii prawa kanonicznego.

Dzieło nie można odmówić wartości naukowej, wykorzystania źródeł i publikacji wydanych w językach zachodnioeuropejskich. Jednak dotkliwym brakiem jest pominięcie prac dotyczących historii prawa kanonicznego wydanych w językach słowiańskich. Nieliczne i niekompletne opracowania zagadnień historii prawa kanonicznego w krajach słowiańskich, znajdujące się w publikacjach zachodnio-europejskich nie wyczerpują i nie mogą wyczerpać historii prawa tych części Kościoła, a przecież i te ostatnie niewątpliwie mają swoje wartości i wkład w rozwój ogólnokościelnej historii prawa kanonicznego. Należałoby zatem sięgnąć zarówno do wydawnictw źródłowych, jak i poszczególnych opracowań historycznych, które są publikowane w językach słowiańskich.

Niezależnie od tego braku należy ocenić pozytywnie wkład autora w naukę historii prawa kanonicznego i dostarczenie bibliotekom dzieła, które przy wszystkich ważniejszych opracowaniach historycznych trzeba będzie uwzględnić.

Ks. Marian Żurowski SJ, Warszawa

IUS SACRUM. Klaus Mörsdorf zum 60. Geburtstag, wyd. Audomar Schuermann i Georg May, München-Paderborn 1969, Ferdinand Schöningh, s. 944.

Piękne dzieło zbiorowe, wydane z okazji 60-lecia urodzin Klauza Mörsdorfa kanonisty znanego w świecie nie tylko jako kontynuatora podręcznika wydanego przez Eichmanna *Kirchenrecht*, którego kilka następnych wydań przygotował obecny jubilat, lecz także z wielu innych publikacji. Przede wszystkim ceniony jest jako długoletni redaktor „Archiv für Katholisches Kirchenrecht”, zasłużony organizator pracy naukowej kanonistów w ośrodku monachijskim oraz długoletni dyrektor Instytutu Kanonicznego przy Uniwersytecie Monachijskim.

Dzieło zbiorowe posiada wielki wachlarz zagadnień omawianych przez kolegów i uczniów jubilata. Ze względu na tę różnorodność wydawcy zdecydowali się podzielić materiał według zasadniczych grup układu rzeczowego, co sprawia, że dzieło jest przejrzyste i łatwe w używaniu.

Pierwszy rozdział obejmuje podstawowe zagadnienia prawa kanonicznego. M. Schmaus, znany teolog, obecnie już emerytowany profesor, porusza problem: czy katolickie kapłaństwo jest fenomenem socjologicznym, czy teolo-

gicznym? A. M. Rouco-Varel, profesor prawa kanonicznego na uniwersytecie w Salamance, omawia katolickie reakcje na znane dzieło Rudolfa Sohma, *Kirchenrecht I*. Jest to przyczynek do rozwoju badań nad podstawami teologicznymi prawa kościelnego w ujęciu katolickim. Dalej W. Steinmüller, profesor prawa kanonicznego, historii prawa kanonicznego i filozofii prawa na uniwersytecie w Regensburgu, porusza zagadnienie teologii prawa kościelnego i naukę prawa kanonicznego jako dyscyplinę teologiczną z metodą prawniczą. W skład tego rozdziału wchodzi również artykuł o prawie naturalnym, a także miłości Chrystusa E. McDonagh, profesor teologii moralnej na wydziale Maynooth w Irlandii. Dalej następuje rozprawa o znaczeniu II Soboru Watykańskiego dla reformy prawa kanonicznego B. Löbmanna, profesora prawa kanonicznego studium filozoficzno-teologicznego w Erfurcie. Porusza on ciekawe zagadnienie Kościoła jako społeczności nierównej, mówi o prawdziwej równości wśród członków Ludu Bożego i rozmaitych funkcjach tych ostatnich oraz o wynikających z tego konsekwencjach dla prawa kanonicznego.

Drugi rozdział poświęcony jest historii prawa kanonicznego. F. Merzbacher, profesor prawa na uniwersytecie w Würzburgu omawia historyczny rozwój prawa unieważniającego (*Lex irritans*). G. Fransen, profesor prawa kanonicznego na uniwersytecie w Lowanium zamieszcza ciekawe rozważania historyczne, dotyczące zagadnienia dekretu Burcharda z Wormacji. Artykuł R. Heizmanna odnosi się do nauki prawa naturalnego u Rolanda z Kremony. Adam Vetulani, profesor historii państwa i prawa polskiego, z Krakowa, omawia politykę papieża Urbana V przy zakładaniu uniwersytetów: polskiego (Kraków), austriackiego (Wiedeń) i węgierskiego (Pećs). Zamyka ten rozdział praca W. M. Plöchla, profesora Uniwersytetu Wiedeńskiego, o działalności profesorskiej G. Philipsa na tymże uniwersytecie w zeszłym wieku.

Następny rozdział, poświęcony władzy kościelnej, otwiera artykuł Kazimierza Nasilowskiego z Akademii Teologii Katolickiej, w którym dzieli się z czytelnikami w sposób skrótowy i syntetyczny niektórymi swoimi osiągnięciami, jakie zawarł w poważnym dziele, traktującym o podziale władzy święceń i jurysdykcji w źródłach i nauce kanonistów od początku Kościoła aż do okresu dekretystów włącznie. Praca ta jest obecnie w druku.

W ten sposób można by omawiać po kolei treść licznych, interesujących artykułów, których jest w sumie 44. Podzielono je na wspomniane już i następne rozdziały, dotyczące urzędu kościelnego, nauczania kościelnego, prawa zakonnego, prawa małżeńskiego, procesowego oraz stosunku między Kościołem a państwem. Wśród kolejnych autorów figuruje szereg wybitnych i znanych nazwisk, z których przykładowo można wymienić: A. M. Sticklera, M. Kaisera, K. Lefebvre'a, A. dela Hera, R. A. Strigla, J. Mörsdorfa, K. Hölbecka i innych.

Całość przedstawia zestaw ciekawych i interesujących opracowań, uporządkowanych w rozdziały według układu rzeczowego. Na końcu dzieło opatrzone jest w wykaz przytaczanych kanonów KPK, tekstów Soboru Watykańskiego II oraz wykaz cytowanych autorów.

Ks. Marian Żurowski SJ, Warszawa

Dienst an der Welt. Ordensfrauen zwischen Charisma und Institution, wyd. Heinz Claasens, Freiburg i. Br. 1969, Herder, s. 352.

W okresie wielkich przemian, które dokonują się w związku z odnową form życia zakonnego, powstały na terenie amerykańskim śmiałe inicjatywy nowego spojrzenia na nie szczególnie, gdy chodzi o zakony żeńskie. Inicjatorzy